

Actieagenda 2020: Circulariteit installatiesector

Techniek Nederland

29-5-2019

Inleiding

***“Vanuit passie ben je altijd op tijd,
vanuit urgentie altijd te laat”.***

De circulaire economie is een uitgelezen kans voor de installatiesector om bij te dragen aan een wereld waarin slim gebruik wordt gemaakt van grondstoffen en producten, zodat deze hun waarde behouden en oneindig hergebruikt kunnen worden. Techniek Nederland pakt hierin een actieve rol; niet alleen omdat het moet, maar ook omdat we het willen én kunnen.

In deze actieagenda zetten wij uiteen waarom en hoe we actie op circulariteit ondernemen binnen de installatiesector en wat de rol van Techniek Nederland is.

Samen gaan we voor de ambitie van het Rijk: Nederland 100% Circulair in 2050.

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1. Inleiding	2
2. Visie Techniek Nederland op circulariteit	4
3. Betekenis van circulariteit	8
4. Initiatieven en voorbeelden	12
5. Rol en actieagenda Techniek Nederland	17

Visie Techniek Nederland op circulariteit

Visie Techniek Nederland op circulariteit

In 2050 zijn we met ruim negen miljard mensen. Door de groei van de wereldbevolking en mondiale welvaart blijft de vraag naar grondstoffen toenemen. De capaciteit van onze aarde begint zijn limiet te bereiken. Wanneer de aarde meer dan 1.5 graden opwarmt, kan dat desastreuze gevolgen hebben.

De Nederlandse klimaatdoelstellingen sturen daarom op een 100% circulaire economie in 2050. Om dit doel te bereiken moet er op alle niveaus van onze samenleving actie ondernomen worden en duidelijke mijlpalen worden gesteld.

De installatiesector ziet deze urgentie en onderneemt actie. Vanuit maatschappelijke urgentie én omdat het kansen biedt. Door het toepassen van nieuwe circulaire verdienmodellen ontstaat meerwaarde voor zowel het installatiebedrijf, de klant als het klimaat.

Techniek Nederland pakt hierin een proactieve rol door kennis te ontwikkelen, kansen te verzilveren, leden te inspireren en innovatie te stimuleren. Daarnaast heeft Techniek Nederland een rol in het op gang brengen van de grondstoffen kringloop door vraag en aanbod van circulair materiaal bij elkaar te brengen. Dit doen wij enerzijds door opdrachtgevers te stimuleren/te vragen naar circulariteit. En anderzijds door installatiebedrijven te bewegen, innoveren en circulaire opties aan te bieden.

Waarom zet Techniek Nederland in op circulariteit?

Intrinsieke motivatie - we willen het!

- We willen leiderschap tonen in het slimmer omgaan met grondstoffen. Door circulair te installeren nemen we verantwoordelijkheid richting toekomstige generaties en onze planeet. Het resulteert in CO₂-reductie en een duurzamere omgang met schaarse grondstoffen. Ofwel: ouderwets rentmeesterschap in een moderne jas;
- Het laat de kracht van de installatiesector zien en de concrete circulaire oplossingen die wij al kunnen bieden en waaraan we werken.
- Het leidt tot nieuwe handel, kostenbesparing en innovatieve verdienmodellen. Circulair installeren leidt tot 'standaard maatwerk' en draagt bij aan nieuwe banen binnen de sector m.b.t. onderhoud, reparatie, revisie en hergebruik.

Waarom zet Techniek Nederland hierop in?

Extrinsieke motivatie - we moeten wel!

- In het Rijksbrede programma 'Nederland circulair in 2050' en de daaruit voortvloeiende transitie-agenda Circulaire bouweconomie zijn de volgende doelen opgenomen:
 - Uiterlijk in 2050 een circulaire gebouwde omgeving;
 - Vanaf 2023 alle uitvragen van de overheid circulair;
 - In 2030 CO₂ verbruik in de bouw gehalveerd;
- De vraag vanuit de markt naar duurzame en circulaire oplossingen begint te groeien;
- Installaties bestaan uit schaarse grondstoffen, verbruiken energie en kennen een complexe keten. Wij zijn een belangrijke schakel om verandering te brengen in de keten;
- We moeten proactief anticiperen op wet- en regelgeving, zoals de MilieuPrestatie Gebouwen-norm. Deze kan de installatiesector flink raken, maar er is daardoor ook meer winst te behalen.

Betekenis Circulariteit

Definitie circulariteit

In het [rapport Connect 2025](#) staat **circulariteit** als volgt omschreven:

“De circulaire economie is een cirkel waarin je materialen een tweede leven geeft. Leidend principe is dat grondstoffen teruggaan naar de partij die deze **materialen** op de beste wijze weer kan inzetten, met **behoud van waarde**. Het gaat daarbij niet alleen om het hergebruik en de terugwinning van grondstoffen, maar ook om het **opknappen, repareren en het hergebruiken** van onderdelen en om het gebruik van onderdelen die lang meegaan.

Voor circulariteit is aandacht voor modulair ontwerp, scheiden en montage en keuze van materialen van belang. De expertise van de installateur bij de keuze van materialen is van belang en niet louter de aanschafprijs. Als bijvoorbeeld het ‘bezit van de infra’ bij de installateur of bij de producent blijft en als deze ‘gebruik’ in plaats van ‘bezit’ gaat verkopen, kan hij bijdragen om de focus op circulariteit te houden.”

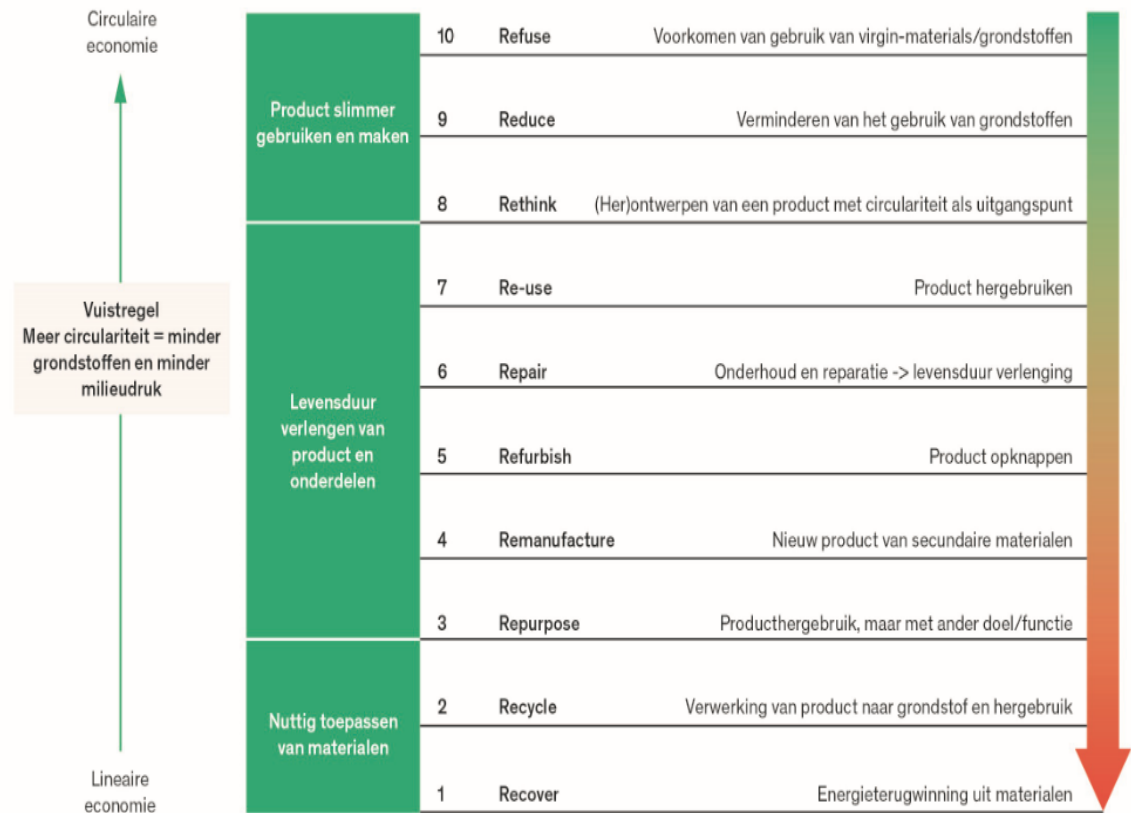

Verschillende gradaties van circulariteit

Circulair installeren is installeren op een manier die materialen en producten zo hoogwaardig mogelijk gebruikt en deze waarde behoudt over de tijd.

Voor een concrete invulling van [Circulariteit is het 10 R's](#) model ontwikkeld om onderscheid te maken tussen de verschillende niveaus van circulariteit. Het uitgangspunt bij circulariteit is: **hoe hoger op de R-ladder, hoe beter.**

Het verminderen van het gebruik van grondstoffen voor een installatie is bijvoorbeeld 'meer circulair' dan de installatie her te gebruiken. En een installatie hergebruiken is weer meer circulair dan deze op te knappen.

Verschillende circulaire strategieën

Op hoofdlijnen kunnen er vijf verschillende circulaire strategieën binnen de installatiesector worden toegepast die onderling te combineren zijn en elk zijn eigen voordelen en uitdagingen kent:

Initiatieven en best practice voorbeelden

Belangrijke initiatieven: Circulariteit

We zijn er trots op dat er reeds diverse nationale en sectorspecifieke programma's en initiatieven zijn, die de circulaire transitie stimuleren en toepasbaar zijn voor de installatiesector, zoals:

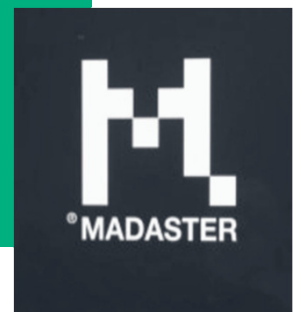
Transitieagenda: Circulaire bouweconomie

In het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050, zijn vijf sectoren/ketens aangewezen, waarvan de bouw er één is. Met deze sectoren wil het rijk grote stappen zetten op weg naar een circulaire economie. De transitieagenda 'bouw' geeft invulling aan het Grondstoffen-akkoord en beschrijft doelen en actielijnen voor een circulaire bouweconomie.

Madaster

Het Madaster platform fungeert als een publieke, online bibliotheek van materialen in de gebouwde omgeving. Het Madaster kan als circulaire ontwerptool worden ingezet en als centraal archief waarin documentatie door de betrokken partijen worden aangeleverd, opgeslagen, ingezien en gedeeld. Diverse leden ondersteunen dit initiatief.

Belangrijke initiatieven: Circulariteit

Platform CB'23

Platform CB'23 wil bouw-breed partijen met circulaire ambities met elkaar verbinden, zowel in de GWW-sector als in de woning- en utiliteitsbouw. Het streven is om vóór 2023 nationale, bouwsector-brede afspraken op te stellen over circulair bouwen. Rijkswaterstaat en Rijksvastgoedbedrijf geven samen met De Bouwcampus en NEN invulling aan dit initiatief.

Green deal Duurzaam GWW

De Green Deal Duurzaam GWW heeft als ambitie om duurzaamheid in 2020 een integraal onderdeel te laten zijn van spoor-, grond-, water- en wegenbouwprojecten. Om dit te realiseren is er de praktische Aanpak Duurzaam GWW.

Cirkelstad

Cirkelstad faciliteert publieke en private koplopers in de regio. Een netwerk van 12 steden. Zij werken aan projecten en delen ervaringen. Cirkelstad ontwikkelt tools en cursussen om regio's te helpen met beleid, circulaire inkoop etc.

Voorbeelden in de sector

Circulariteit is niet zozeer een beleidskeuze. En technisch is er ook al veel mogelijk.

De uitdaging ligt voornamelijk in een systeem- en gedragsverandering binnen de complexe installatiesector. Dit vraagt om een andere mindset, durf, ondernemerschap en samenwerking in de keten.

We kunnen met trots zeggen dat er al concrete best practice voorbeelden van bedrijven binnen en buiten de installatiesector zijn, die volop aan het pionieren zijn met circulariteit. Er zijn diverse pilots, projecten en initiatieven. Enkele inspirerende voorbeelden presenteren we op de volgende pagina.

Best practice voorbeelden sector

GREENHOUSE

Greenhouse is het eerste echte 'take away'-restaurant. Het is een modulair gebouw en na 15 jaar uit elkaar te schroeven en mee te nemen naar een andere locatie.

MITSUBISHI

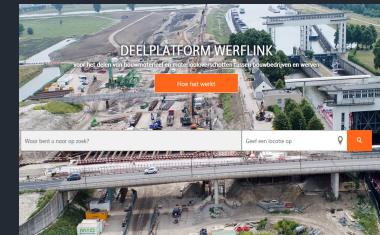
Mitsubishi is een voorbeeld van 'product as a service'. De klant betaalt per lift rit in plaats van de lift zelf. Mitsubishi blijft eigenaar van de lift en verzorgt het onderhoud.

DUO

Duo is een voorbeeld van levensduurverlenging. Het gebouw is op termijn om te bouwen naar woningen. Hiervoor is vroegtijdig nagedacht over onder andere de plaats van installaties.

WERFLINK

Werflink is een online deelplatform in Vlaanderen waarop bouwbedrijven en werven materieel, infrastructuur, vrachtruimte en materiaaloverschotten kunnen delen.

FEENSTRA

Feenstra werkt aan een circulaire economie

Feenstra past het principe van waarde terugwinning toe. Samen met Pragt Company, geven ze de expansievaten van Feenstra een nieuw leven. Hiervan worden moderne designlampen gemaakt.

Rol en actieagenda Techniek Nederland

Rol Techniek Nederland - Circulariteit

Techniek Nederland is een belangrijke aanjager van de circulaire transitie binnen de installatiesector. De rol van Techniek Nederland is kennisontwikkeling, het activeren van de leden, het positioneren van de sector de en het stimuleren van innovatie.

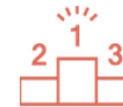
Kennisontwikkeling

Het onderwerp 'circulariteit' duiden voor de leden van Techniek Nederland: Wat is het? Wat betekent het voor de bedrijfsvoering? Wat zijn de kansen?

Activatie

Verbinding met circulariteit en motivatie bij de leden vergroten. Laten zien dat circulair installeren mogelijk en leuk is.

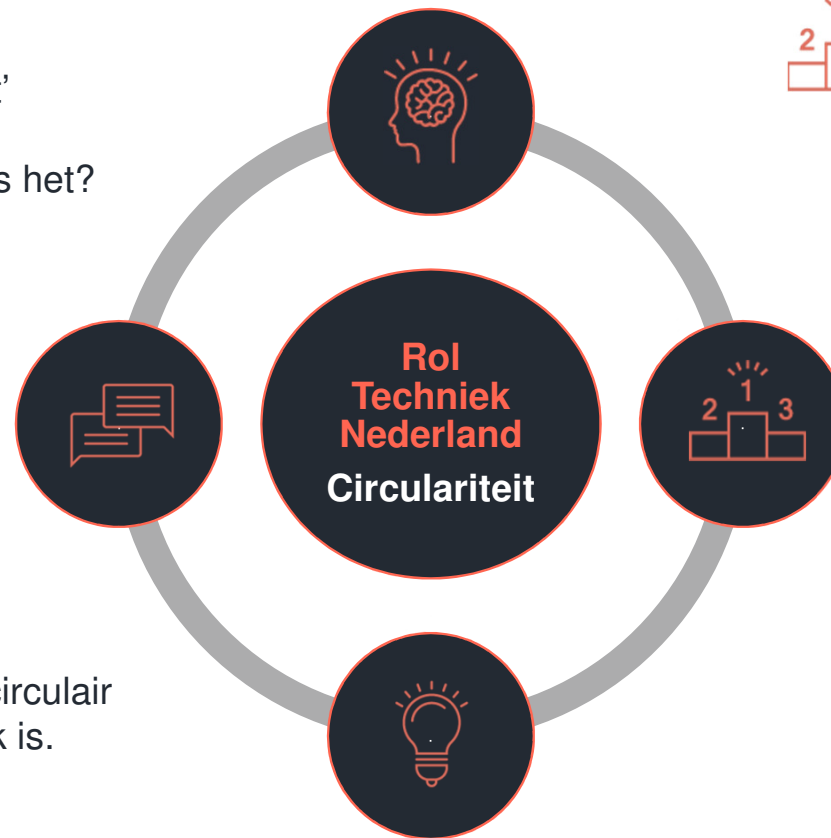
Positionering

Inspelen op ontwikkelingen m.b.t. wet- en regelgeving en bijdragen aan een optimale positionering van de installatiesector op het gebied van Circulariteit. De relevantie van de installatiesector t.a.v. 'Nederland Circulair in 2050' concreet maken.

Innovatie stimuleren

Projecten binnen de grondstoffenkringloop op gang brengen: vraag en aanbod circulaire materialen en installaties creëren. Circulair installeren moet 'business as usual' worden.

Werkgroep Circulariteit

Om invulling te geven aan de rol die Techniek Nederland inneemt binnen de circulaire transitie, is er een werkgroep opgesteld, die rapporteert aan de commissie Bedrijfsvoering.

Binnen deze werkgroep nemen de volgende partijen zitting:

- Laurens de Vrijer, teamleider advies Techniek Nederland
- Wendeline Besier, MVO manager TBI en duurzaamheidscommissie Bouwend Nederland
- Ton de Win, directeur ElektroNed en bestuurscommissie middelgrote bedrijven
- Paul van Dorp, adjunct-directeur Van Dorp
- Sjaak Schipper, eigenaar Schipper B.V.
- Rob van Dinther, hoofd bedrijfsbureau Kuijpers en commissie Jong Techniek Nederland
- Olaf Oosting, manager ontwikkeling Unica en bestuur TVVL

De werkgroep speelt een actieve rol bij de implementatie en monitoring van de algehele actieagenda en spoort daarnaast o.a. vakgroepen aan tot de verdere ontwikkeling van circulaire concepten.

WERKGROEP 'CIRCULARITEIT'

Actieagenda 2020: Circulariteit Techniek Nederland

	Actie	2020 doel	Tijdslijn
 ACTIEAGENDA	In dit document wordt het wat, waarom, initiatieven, best practices' en de 2020 actieagenda toegelicht. Dit wordt tijdens de bestuursvergadering op 18 juni 2019 voorgelegd aan het Bestuur en vervolgens ceremonieel bekendgemaakt.	commitment binnen de sector en zichtbaarheid van de sector vergroten.	Q2, 2019
 COMMUNICATIEPLAN	Een serie over de circulaire economie communiceren. Op diverse momenten wordt het onderwerp uitgelicht via verschillende kanalen, waaronder de website, nieuwsberichten, vakbladen, columns van circulaire ambassadeurs, social media, campagne etc.	60% van de leden bereiken en inspireren op het gebied van circulariteit.	Q2, 2019
 BEST PRACTICES EN DILEMMA'S DELEN	Er wordt onder de leden een uitvraag gedaan naar bestaande en lopende circulaire best practices en uitdagingen binnen de deelmarkten van de sector. Deze worden via de website van Techniek Nederland (en social media campagne) gedeeld.	16 best practices en uitdagingen delen om toepasbaarheid circulair ondernemen te vergroten in sector.	Q3, 2019
 KICK START	Workshop circulair installeren voor geïnteresseerde leden. Deze workshop richt zich op de urgentie van circulair ondernemen, de basisprincipes voor de installatiesector en handelingsperspectief aan de leden (wat kan ik doen en hoe ga ik het gesprek aan met leveranciers en opdrachtgevers).	Kennis overdragen, enthousiasmeren en activeren van circa 60 leden.	Q3, 2019
 EVENT	Tijdens events, zoals de Dag van de Duurzaamheid, het SMI/STABI congres, een hackaton met TVVL of een koppeling met de Innovatie Award wordt aandacht besteed aan circulariteit binnen de installatiesector.	Innovatie stimuleren en samenwerkingsverbanden verkennen.	Q4, 2019
 ONDERZOEK EN OPLEIDING	Samen met ISSO, TVVL en Hogescholen wordt toegepast onderzoek (o.a. over standaardisatie) en opleidingsopties bepaald en uitgerold.	Integratie van circulair ondernemen in opleiding om vakbekwaamheid te borgen.	Q4, 2019
 COMMUNITY MET AMBASSADEURS	Er wordt een community opgezet waarin leden binnen de sector proactief kennis, best practices delen en elkaar helpen bij uitdagingen. Daarnaast fungeren de leden als ambassadeur voor de sector.	De actieve leden creëren het multiplier effect en zetten de sector op de kaart.	2020

**Techniek
Nederland**